

Internasjonal strategi for Oppland fylkeskommune 2009-2014

1. Innledning	2
2. Hvorfor internasjonalt arbeid?	3
2.1 Internasjonale utviklingstrekk og langsiktige strategier	3
2.2 Viktige arbeidsverktøy	4
2.3 Sammenheng mellom internasjonalt engasjement og fylkeskommunens rolle	4
2.3.1 Politisk arbeid	5
2.3.2 Tjenesteproduksjon	6
2.3.3 Regional utviklingsaktør	6
2.3.4 Ansvarlig samfunnsaktør	7
2.4 De internasjonale arenaenes betydning for Opplandssamfunnet	7
2.4.1 Samarbeid i norsk nærområde	8
2.4.2 Europeiske nettverk	9
2.4.3 Samarbeid med verden utenfor Europa	9
2.4.4 Norsk samhandling i internasjonalt arbeid	10
2.5 Behovet for internasjonal kunnskap og kompetanse	11
3. Målgrupper	12
3.1 Ungdom	12
3.2 Kommuner	13
3.3 Næringslivet	14
4. utfordringer og målsettinger for de ulike politikkområdene	14
4.1 Målsettinger på tvers av fagenhetene	14
4.2 Kompetanse, omstilling og nyskaping	15
4.2.1 Kompetanse	15
4.2.2 Omstilling og nyskaping	15
4.3 Kultur, miljø og helse	16
4.4 Samferdsel	17
4.5 Stedsutvikling og arealforvaltning	18
5. Arbeidsformer, forankring og ressurser	19
6. English summary	20
7. Vedlegg	25

1. Innledning

Samfunnet endres raskt og i økende tempo. Stadig mer av politikktutforming, som tradisjonelt har vært innenfor nasjonalstatens kontroll, skjer nå utenfor denne. For Norge gjelder dette ikke minst i forhold til EU gjennom EØS-avtalen, men også gjennom globale samarbeidsorganer som verdens handelsorganisasjon, WTO. Engasjementet i norske nærområder er en kombinasjon av regionale og nasjonale interesser. I samsvar med den nordlige dimensjon bidrar Opplands innsats, sammen med andre fylkeskommuner, kommuner og statlige myndigheter, til å skape trygghet og stabilitet i vår del av verden, noe som også er et avgjørende fundament for vår egen framtidige utvikling.

Med nye ansvarsområder og oppgaver og med skiftende krav og forventninger fra omverdenen, må fylkeskommunene stadig endre sine arbeidsformer både internt og eksternt. Utenriksdepartementet har mål om at den politiske oppmerksomheten om EU og EØS skal bli større i kommuner og fylkeskommuner. Dette krever også at vi tar i bruk nye verktøy.

For arbeidet med ny internasjonal politikk for Oppland fylkeskommune er følgende visjon styrende:

- **Oppland - aktiv i en verden av muligheter!**

Overordna målsetting:

- **Utvikle et Oppland som griper de muligheter og tar innover seg de utfordringer som en økende globalisering gir.**

Operativt mål:

- **Utvikle et mer internasjonalt Oppland gjennom å motivere, mobilisere og dyktiggjøre flere kommuner, institusjoner, bedrifter, organisasjoner og enkeltindivider til vellykket internasjonalt engasjement.**

I et Norge utenfor EU engasjerer fylkeskommunene/regionene seg aktivt i europeiske organisasjoner med betydelig innflytelse i EU-systemet. Dette er en viktig kanal for påvirkning og for å fremme norske interesser overfor EU-systemet og medlemslandene i EU. Dagens fylkeskommuner har tilgang på arenaer og beslutninger hvor regjeringen vanskelig kan nå fram alene. Dette krever samhandling og nær dialog mellom nasjonale og regionale myndigheter – med både politisk og administrativ koordinering.

Utviklingen i EU og EØS påvirker norske kommuner og fylkeskommuner på flere måter. Forpliktelser gjennom nytt regelverk og ny rettspraksis, samt muligheter til samarbeid og finansiering via EU-programmer, har innvirkning på ulike ansvarsområder i fylkeskommuner og kommuner. 73 % av alle saker i norske kommunestyre er påvirket av EØS-avtalen¹. Det er derfor viktig at disse nivåene sitter inne med førstehånds kunnskap om EØS-regelverkets praktiske konsekvenser. Aktiv deltakelse på europeiske arenaer er sentralt for fylket for å kunne ivareta innbyggernes interesser.

Oppland fylkeskommunes fylkesplan og regionale handlingsprogram (RHP) danner grunnlaget for utviklingsarbeidet i Oppland. Ett av hovedmålene i fylkesplanen er ”å videreutvikle Innlandet til en konkurransedyktig region internasjonalt og nasjonalt”. Fylkesplanen sier også at ”Oppland skal utvikle og styrke innbyggernes kompetanse, bidra til økt fokus på forskning og utdanning og styrke konkurransekraften i Innlandet og være internasjonalt orientert”. For å få størst mulig nytte av det internasjonale arbeidet er det viktig at det tas aktivt i bruk som et integrert verktøy i de utviklingsoppgaver som er prioritert gjennom fylkesplanen og RHP.

Internasjonalisering gir Oppland fylkeskommune mange nye muligheter og utfordringer. Dette dokumentet setter bl.a. fokus på hvordan vi kan arbeide internasjonalt på en konstruktiv og effektiv måte. Fylkeskommunens rolle skal være å legge til rette for et mer internasjonalt retta Oppland, også gjennom andre aktører. Fylkeskommunens arbeid skal bidra til at Opplands befolkning føler at de alle er del av og hører til i en større verden.

¹ NIBR-rapport 2008:12 s. 60.

2. Hvorfor internasjonalt arbeid?

We, the undersigned, know that peace and justice require that we extend the band of friendship across borders, cultures and religions and that knowledge and understanding are needed to nurture these friendships.

The nations of the world can promote peace by helping the world's youth build these friendships.

[...] Friendship leads to understanding. Understanding leads to peace. We call on all to grasp this opportunity.

Sitat fra opprop fra utvekslingsorganisasjonen AFS til FN².

Oppland er det eneste av Norges fylker som verken har kyst eller grense til et annet land. Det er således sterke historiske og kulturelle grunner til at samhandling med utlandet har vært mindre framtredd her enn i andre fylker. I en stadig tettere sammenvevd verden preget av gjensidig avhengighet er det dermed viktig for Oppland fylkeskommune som regional utviklingsaktør at internasjonalt arbeid nå blir tatt på alvor. Oppland har i de senere år satt sterkere fokus på fjellregionsamarbeid, både nasjonalt og internasjonalt. Innen dette området er det naturlig og hensiktsmessig å samarbeide med fjellregioner i andre land. Mange av problemene og utfordringene er de samme, og det er mye å vinne på å søke løsninger i fellesskap. Gjennom samarbeid kan relativt svake regioner styrkes og lettere få gjennomslag for tiltak som gir positiv utvikling.

Regionenes rolle og muligheter i et nytt Europa er endret gjennom de siste tiåra og vil fortsatt endres. Uten å erkjenne at verden forandres og en vilje til å forandres med den, vil mange av våre lokalsamfunn slite med å overleve. Ved å bruke hver enkelt regions komparative fortrinn inn i et internasjonalt perspektiv, vil det være sannsynlig at lokalsamfunna i større grad kan bevares og videreutvikles slik vi kjenner dem i dag. Ved å sette trygge oppvekstvilkår, ren natur, ren mat og videreutvikling av turismen inn i en større sammenheng, kan fjellbygdene og de andre lokalsamfunna i Oppland styrkes og videreutvikles på en positiv måte. I så måte er Valdres natur og kulturpark et eminent eksempel som lover godt for framtida, bioregionen Hadeland et annet, industrimiljøet på Toten et tredje.

Grunnsteinene for alt vi gjør i Oppland er natur, landbruk, kultur og industri. Dette må vi ha med oss i det utviklingsarbeidet som fylkeskommunen driver, og internasjonalisering må brukes som et verktøy for å styrke disse.

2.1 Internasjonale utviklingstrekk og langsiktige strategier

Det har skjedd omfattende endringer i Europa det siste tiåret. Dette har stor betydning for Norge, bl.a. ut fra landets geografiske plassering, forholdet til EØS-avtalen og norsk økonomisk åpenhet overfor andre land.

Samtidig med EUs utvidelse har EU vedtatt en handlingsplan for styrking av innsatsen i Nord-Europa (den nordlige dimensjon)³. Også Norge er med i dette arbeidet. Initiativet retter oppmerksomhet mot utfordringer og muligheter i Østersjø- og Barentsregionen, og er en invitasjon til myndigheter på alle plan, samt næringsliv og organisasjoner til å samarbeide om utviklingsprosjekt. Denne handlingsplanen vil ha stor betydning for Norge og Oppland, dersom en greier å utnytte de mulighetene som ligger i den.

Gjennom deltakelse i organisasjoner som Assembly of European Regions (AER), Baltic Sea States Subregional Cooperation (BSSSC) og Euromontana har norske fylkeskommuner mulighet til å påvirke

² Petition for a global expansion of educational youth exchange programs - <http://www.exchanges4peace.org/petition/english>

³ http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/index.htm

debattene som foregår på europeisk nivå. Med den positive holdning som EU-kommisjonen har til kontakt med europeiske interregionale organisasjoner, vil OFKs medlemskap i slike skape kanaler inn til EUs ledelse, med gode muligheter for informasjon og påvirkning også i framtida.

Fra nasjonale myndigheter er det gjort klart at fylkeskommunene sees på som viktige medspillere i arbeidet med å utvikle et aktivt folk-til-folk-samarbeid over landegrensene, i samarbeid med og delvis som et supplement til det som gjøres av statlige organer, kommuner, næringsliv med mer.

I tillegg til å ha fokus på europeisk samarbeid bør Oppland fylkeskommune også orientere seg mot verden utenfor Europa. Dette blir nærmere beskrevet i pkt. 2.4.3.

2.2 Viktige arbeidsverktøy

Gjennom EØS-avtalen bidrar norske myndigheter til finansieringen av rundt 30 europeiske program, som norske miljøer dermed kan og bør delta i. EU-programmene har bidratt sterkt til å øke interessen for internasjonalt prosjektarbeid og engasjement. Med en beskjeden egeninnsats kan både fylkeskommunen og andre på denne måten få tak i viktige utredningsresultat. Det største og viktigste programmet er Interreg⁴. Norsk deltakelse har gjort det mulig å finansiere mange interessante og nyttige prosjekt som ellers ikke ville ha sett dagens lys. Mange fagmiljø er tilført verdifull erfaring og kompetanse i prosjektarbeid, i tillegg til selve prosjektresultatene.

Videre finnes det spesielle program for tiltak innen områder som utdanning, forskning og kultur. Både de videregående skolene og høyskolene i fylket har hatt stor nytte av slike program. Oppland fylkeskommune skal være en pådriver for at også mulighetene innen EUs kulturprogrammer blir bedre benyttet. Forskningsrådets regionale representant er kontaktperson opp mot Forskningsrådets sentrale EU-kontor for næringsliv, offentlige myndigheter og kompetansemiljøer i Oppland.

I forbindelse med den siste EU-utvidelsen og ny EØS-avtale for Norge i 2004 er det opprettet to finansieringsinstrument, hvor det er stilt store pengebeløp til disposisjon for utviklingsprosjekt i de nye medlemslandene. Det er all grunn til å anta at dette vil fortsette også etter framforhandling av en ny EØS-avtale fra 2009.

I tillegg til program og finansieringsordninger er selvsagt også OFKs samarbeidsavtaler med andre regioner viktige verktøy. Disse avtalene danner grunnlag for prosjektidéer og søknader. På samme måte er fylkeskommunens medlemskap i Østlandssamarbeidet og Osloregionens Europakontor av stor betydning.

Gjennom internasjonalt engasjement bygges personlige og faglige nettverk som er viktige for kompetanseoverføring, informasjon og påvirkning på de ulike saksområdene, samt at de er nødvendige virkemidler når en skal utforme og gjennomføre konkrete tiltak.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal ha et bredt internasjonalt nettverk og bruke dette aktivt opp mot deltakelse i programmer og finansieringsordninger.

2.3 Sammenheng mellom internasjonalt engasjement og fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunen har ulike roller; som regional utvikler, tjenesteprodusent og forvalter (fordeling, regulering og kontroll). Det politiske arbeidet på fylkesnivå består bl.a. i å sette mål for disse oppgavene og fordele de tilgjengelige ressursene fylkeskommunen selv rår over. En viktig del av det politiske arbeidet er i tillegg å påvirke andre beslutningstakere til å fatte vedtak som medfører en positiv utvikling for fylket.

⁴ <http://interreg.no>

Dette gjelder ikke minst i forhold til det nasjonale nivået, men i økende grad også mot det internasjonale nivået. Gjennom tverrfaglig internasjonalt samarbeid kan fylkeskommunen få større gjennomslagskraft overfor nasjonale myndigheter, for eksempel i kampen om statlige midler.

Oppland fylkeskommunes internasjonale engasjement har en overordnet målsetting om å bidra til en generell internasjonalisering av Opplandssamfunnet, men internasjonalt arbeid i fylkeskommunen skal også brukes som et middel for å oppnå andre politiske mål for Oppland. Mulighetene for å bruke internasjonalt arbeid på en konstruktiv og effektiv måte henger tett sammen med hvilke roller fylkeskommunen har og skal ha i framtida.

2.3.1 Politisk arbeid

Regjeringens Europaportal⁵ gir en oversikt over Norges forhold til Europa og hvordan dette påvirker norsk politikk og samfunnsliv. Her finner en også en oversikt over departementenes strategiske planer for arbeidet overfor EU.

Norske kommuner og fylkeskommuner er med i en rekke europeiske organisasjoner. Dette er organisasjoner som arbeider for å ivareta regionenes interesser i forhold til sentrale tema på den europeiske dagsorden. Slike organisatoriske og personlige nettverk er viktige kilder for informasjon og påvirkning⁶.

For fylkesnivået er det to hovedveier for å påvirke internasjonale rammebetingelser; gjennom deltakelse i norske og europeiske interesseorganisasjoner (f.eks. Assembly of European Regions og Euromontana) og gjennom innspill til nasjonale myndigheter i saker hvor norske myndigheter gir bidrag til arbeidet i internasjonale organ. For eksempel har Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) i 2008 avgitt en uttalelse⁷ til EUs arbeid med grønnbok⁸ for "territorial cohesion" (utjevning mellom regionene i Europa).

Terskelen for å delta aktivt i internasjonale politiske prosesser er relativt høy, og krever kunnskap, erfaring, kontinuitet, langsiktighet og betydelig arbeidsinnsats (inkludert administrativ støtte). I praksis er det derfor begrenset hvor mange politikkområder fylkespolitikkerne kan engasjere seg på. Med fylkeskommunens rolle vil det være naturlig med et hovedfokus på distrikts- og regionalpolitikk. Her foregår det nå viktige prosesser i EU med utforming av regionalpolitikken etter 2013.

Både Euromontana og Assembly of European Regions (AER) jobber aktivt for at distriktperspektivet og behovet for særskilte virkemidler overfor regioner som har permanente ulemper i forhold til topografi, klima, lav befolkningstetthet og avstandsuremper, skal være en viktig del av regionalpolitikken framover⁹.

Målsettinger for internasjonalt arbeid sett i forhold til noen aktuelle politiske saker og prosesser:

- Oppland fylkeskommune skal følge med på politikktutviklingen i Europa på områder som konkurranseregler, innovasjon, forskning, regler for støtte til jordbruk i "less favoured areas" osv. og medvirke i nasjonal politikktutforming på disse områdene.
- Oppland fylkeskommune skal fange opp aktuelle problemstillinger på infrastrukturområdet og bidra aktivt til å utvikle gode og effektive løsninger. Maritime transportkorridorer og Trans-European Networks¹⁰ er særlig aktuelle.
- Oppland fylkeskommune skal følge opp internasjonale verneinteresser, reglene for konsekvensanalyser, EUs vanddirektiv osv.

⁵ <http://www.regjeringen.no/nb/sub/Europaportalen.html?pid=279683>

⁶ KS FoU: "Norske regioner som internasjonale aktører", rapport utgitt av Asplan Viak og EuroFutures, mars 2006

⁷ <http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Vedlegg/REGA/eu/norskinnspillregionalutjevning.pdf>

⁸ En grønnbok er et høringsnotat som varsler evt. ny eller endret lovgivning.

⁹ Se for eksempel resolusjonen fra den avholdte AER-konferansen "The future of rural development", Lillehammer 2008, www.aer.eu

¹⁰ Store infrastrukturnettverk innen transport, energi og telekommunikasjon som skal bygge opp under EUs utviklings- og integreringsmål.

- Den regionale planleggingen skal utvikles til å omfatte en nasjonal regional planlegging som kan skape en plattform for å delta i det europeiske samarbeidet om ”spatial planning”¹¹, samt delta i samfunnsplanlegging over landegrensene.

2.3.2 Tjenesteproduksjon

Fylkeskommunen har en omfattende tjenesteproduksjon innen fagenhetene videregående utdanning, kultur, samferdsel, tannhelsetjeneste, fylkesarkiv og fylkesbiblioteket, i tillegg til intern tjenesteproduksjon for fylkeskommunens drift i fagenhetene innkjøp og eiendom, økonomi, IKT, Servicesenteret og arkiv. Kommuner og fylkeskommuners ansvar for skole- og utdanningssektoren berøres også gjennom den store aktiviteten knyttet til europeiske samarbeidsprosjekter. Nye initiativ knyttet til kvalitet i utdanning, herunder arbeid med utvikling av indikatorer og utveksling av beste praksis, vil få betydning.

I forhold til tjenesteproduksjon er internasjonal erfaringsinnhenting viktig med tanke på både kvalitetsheving og kostnadseffektivitet. Det foregår spredt aktivitet på dette feltet allerede. For eksempel deltar fylkesbiblioteket i et internasjonalt prosjekt for å bli bedre i stand til å møte digitale utfordringer. Deltakelse i europeiske programmer kan sees på som en modernisering av norsk regionalpolitikk i forhold til arbeidsmåter, samarbeid, partnerskap og langsiktig tenkning.

Det er pr. i dag imidlertid ingen systematisk satsing i organisasjonen på modernisering og effektivisering av tjenesteproduksjonen gjennom internasjonal erfaringsinnhenting. Det synes for eksempel å være liten læringsoverføring mellom fagenhetene. Målet må være at denne situasjonen endres i framtida.

Det er også verdt å merke seg at internasjonalt engasjement kan være med på både å tiltrekke seg og beholde kompetent personell. I en tid med stor etterspørsel etter arbeidskraft er dette særlig viktig.

Mål:

- Bedre kvalitet og kostnadseffektivitet i tjenesteproduksjonen gjennom aktiv bruk av internasjonale erfaringer.
- Erfaringer fra internasjonalt arbeid skal videreformidles internt, ved at det etableres et system for slik læringsoverføring internt i den enkelte fagenhet og også mellom de ulike fagenhetene.
- OFKs internasjonale engasjement skal bidra til å tiltrekke og beholde kompetent personell.

2.3.3 Regional utviklingsaktør

Fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør er blitt tillagt stadig større vekt. I Oppland har det vært en særlig satsing gjennom prosjektet ”Fritt Fram” som arbeids- og virkemiddelreform. Fritt Fram er en politisk reform som omfatter både større regionalpolitisk beslutningsmyndighet over utviklingsmidler og innføring av nye arbeidsformer med partnerskap, oppstrømsarbeid og forenkling som sentrale stikkord. En viktig forutsetning for å øke regionens bidrag til verdiskaping, er at virkemidler fra ulike sektorer bygger opp under hverandre i et helhetlig perspektiv. For å oppnå dette er det inngått partnerskap mellom regionene og fylkeskommunen, slik at man samlet kan bidra til regionenes utviklingsstrategier.

Utfordringer, mål og prioriteringer i Fritt Fram blir avklart gjennom fylkesplanen og den årlige revisjonen av RHP. For å få størst mulig nytte av det internasjonale arbeidet er det viktig at dette tas aktivt i bruk som et integrert verktøy i de utviklingsoppgaver som er prioritert gjennom fylkesplanen og RHP. Om fylkeskommunen i større grad innhenter og bruker internasjonale erfaringer vil dette bl.a. kunne gi et bedre beslutningsgrunnlag for politiske vedtak og føre til at regionale utviklingsprosesser får en bedre kvalitet eller drives mer effektivt. Målet må være at det også bidrar til å bedre vår tjenesteproduksjon tilsvarende.

¹¹ ”Spatial planning goes beyond traditional land use planning to bring together and integrate policies for the development and use of land with other policies and programmes which influence the nature of places and how they function” - <http://www.planningportal.gov.uk/england/professionals/en/1115310689529.html>

Mål:

- Internasjonalisering skal brukes aktivt som et verktøy for å nå målsettingene i fylkesplan og RHP.
- OFK skal bruke internasjonale erfaringer for å skape et bedre beslutningsgrunnlag for politiske vedtak.
- Internasjonalt arbeid skal bidra til å øke kvaliteten på tjenesteproduksjonen og de regionale utviklingsprosessene.

2.3.4 Ansvarlig samfunnsaktør

De rollene som er beskrevet over, har hatt hovedfokus på hva vi kan oppnå gjennom internasjonalt samarbeid, i forhold til å øke livskvalitet og levekår for Opplands innbyggere. Internasjonalt arbeid handler imidlertid også om å dele erfaringer og ressurser med likeverdige partnere i samhandlingsprosjekter. Disse partnerne kan være regioner med dårligere levekår. Norge bidrar på nasjonalt nivå med betydelige ressurser både økonomisk og kompetansemessig til utvikling av andre land. Å bidra til utvikling i en eller noen få regioner som er økonomisk/kompetansemessig dårligere stilt, kan være et aktuelt samfunnsansvar å ta også for fylkeskommunen. For eksempel deltok fylkeskommunen i 2008 i et KS-prosjekt i Georgia, der OFK lånte ut en medarbeider i fire uker som rådgiver for lokalforvaltningsutvikling i Georgia. Også i slike prosjekter er det viktig å ha fokus på gjensidig nytte, framfor et ensidig bistandsperspektiv. Et samarbeid bør alltid være basert på at partnerne er likeverdige, og at man alltid vil ha noe å tilføre den andre parten. Å samarbeide med regioner i land som er langt borte, ikke bare geografisk, men også i forhold til historie, språk, kultur, utvikling, levestandard osv., kan tilføre oss nyttig kunnskap og forståelse. Et slikt samarbeid bør for eksempel benyttes aktivt i forbindelse med bevisstgjøring av ungdom i eget fylke omkring globale spørsmål.

Se også pkt. 2.4.3.

2.4 De internasjonale arenaenes betydning for Opplandssamfunnet

Oppland fylkeskommune har følgende visjon for sitt internasjonale engasjement:

- **Oppland – aktiv i en verden av muligheter**

I dette ligger det ambisjoner – ikke bare om at Oppland fylkeskommune som organisasjon skal spille en aktiv rolle i verdenen utenom egne grenser, men også om at engasjementet kan bidra til utvikling av kommuner, undervisningssteder, FoU-institusjoner, næringsliv og andre relevante miljøer i Oppland.

Målsettinger med deltakelse i ulike samarbeidsorgan:

- Tilgjengelige kanaler for innhenting av informasjon om utvikling, program og muligheter skal brukes aktivt.
- OFK skal bevisst benytte kanaler og nettverk for å kunne påvirke saker som er viktige for Oppland.
- OFK skal ha tilgang til og bidra aktivt i nettverk for utveksling av impulser, erfaringer og nye idéer.
- Kompetansen i Oppland innen internasjonalt engasjement og samarbeid skal styrkes.
- OFK skal i nært samarbeid med Innovasjon Norge bistå Opplands næringsliv som døråpner og kontaktformidler.
- OFK skal støtte opp under internasjonalt engasjement hos andre aktører i Oppland.

OFKs internasjonale kontakter kan deles i fire hovedgrupper;

1. Samarbeid i norsk nærrområde (f.eks. Interreg og samarbeidsavtaler med Kronoberg län i Sverige og Valmiera fylke i Latvia).

2. Europeiske nettverk/organisasjoner (AER, BSSSC, Euromontana).
3. Verden utenfor Europa.
4. Norsk samhandling i forhold til internasjonalt arbeid (Østlandssamarbeidet, medeierskap i Osloregionens Europakontor).

Deltakelse i de enkelte organene må sees i sammenheng. Ulike personlige og faglige nettverk er knyttet sammen på en måte som gjør at allsidig satsing gir sterkere gjennomslag. Allsidigheten bidrar i stor grad til å styrke den internasjonale kompetansen både i fylkeskommunen og hos andre aktører i Oppland ved at en gjennom praktisk samarbeid tilegner seg viktig kunnskap og erfaringer. Fylkeskommunen skal også gjennom sitt arbeid støtte andre aktører i Oppland (kommuner, næringsliv, kulturliv, organisasjoner mv). Deres interesser kan være ulike, noe som er med på å understreke behovet for at fylkeskommunen har et bredt engasjement når det gjelder tilknytning til nettverk og arenaer. I sum bidrar alt dette til at Oppland blir i bedre stand til å takle de utfordringene en står overfor i en stadig mer globalisert verden.

2.4.1 Samarbeid i norsk nærrområde

De nordiske samarbeidsorganene og kontakten med Baltikum er viktige innfallsporter til grenseoverskridende engasjement. Gjennom vennskapssamarbeidet med Kronoberg og Latvia er det etablert verdifulle nettverk. Samarbeidsavtalen med Valmiera ble signert for første gang i 2001 og forlenga for perioden 2005-2009. Avtalen med Kronoberg er av nyere dato. Den ble signert i 2006 for en periode på fire år. 21.05.08 ble det gjennomført et møte med deltakere fra de berørte enhetene for å evaluere nytten av disse to avtalene. Det var stor enighet om at en har fått mye ut av samarbeidet. Ikke minst har dette vært verdifullt med tanke på å opparbeide seg internasjonal kompetanse generelt. I Valmiera er det spesielt kultur og kulturvern som har vært aktive, med bl.a. ungdoms- og kulturutveksling, studieturer og kulturvernprosjekt med søknader til EØS-fondet. Også videregående opplæring har hatt godt utbytte av samarbeidet. Når det gjelder Kronoberg, er det få av fagenhetene som har gjort seg direkte erfaringer, da kontakten først og fremst har vært på politisk og sentralt administrativt hold i organisasjonen (med unntak av studieturer på reiseliv i 2006 og bioenergi i 2007). Det var likevel enighet om at Oppland har mye å hente på videre samarbeid, spesielt på bioenergifeltet.

Å bygge personlige og faglige nettverk er av ekstra stor betydning når man arbeider internasjonalt. Det tar tid å vedlikeholde slike nettverk, men det vil være mer ressurskrevende om man må etablere nye hver gang man skal ut og søke etter prosjektpartnere. Om det er mindre aktivitet i perioder, vil det være forholdsvis enkelt å revitalisere kontakten når aktuelle temaer for samarbeid dukker opp (bl.a. når man skal finne partnere til EU-prosjekter).

Engasjementet i norske nærrområder er en kombinasjon av regionale og nasjonale interesser. I samsvar med den nordlige dimensjon bidrar Opplands innsats, sammen med andre fylkeskommuner, kommuner og statlige myndigheter, til å skape trygghet og stabilitet i vår del av verden, noe som også er avgjørende for å kunne skape utvikling regionalt. Et nært folk-til-folk samarbeid er viktig i den forbindelse. Gjennom fellestiltak i Nordsjø- og Østersjøregionen kan en gjennom konkret handling ta initiativ som er av stor betydning for både samfunns- og næringsliv.

Samarbeidet med regioner i de baltiske landene har endret karakter etter at disse landene ble medlemmer av så vel NATO som EU. De har gjennom de siste år mottatt store pengebeløp overført fra EUs regionalfond til regional utvikling. Disse landene ønsker ikke å være passive bistandsmottakere. De vil ha fokus på samarbeid og erfaringsutveksling. I stedet for å si at samarbeidet ikke fungerer på alle områder etter *våre* intensjoner, bør en redefinere innholdet og målet med samarbeidet og se på de mulighetene som faktisk finnes. Grunnlaget for samarbeid kan ha endret seg, og dette skaper nye muligheter som bør utnyttes. For Norge som ikke-EU-land er samarbeidsregioner som er EU-medlemmer viktige partnere, bl.a. for å bli informert om hva som foregår og for å forsøke å påvirke. Videre er disse regionene aktuelle partnere i EU/EØS-prosjekt der partnerskap forutsettes for å få tilgang til prosjektmidler.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal være en aktiv deltaker i samarbeidstiltak i Nordsjø- og Østersjøregionen som bidrar til å fremme trygghet og stabilitet i vår del av verden.

- Samarbeidsavtalene med Valmiera og Kronoberg skal opprettholdes og videreutvikles i henhold til ønsker og prioriteringer hos begge parter. Bl.a. er det ønskelig med en tettere tverrfaglig samordning på begge sider.

2.4.2 Europeiske nettverk

Oppland fylkeskommune er medlem i tre europeiske organisasjoner, AER, BSSSC og Euromontana, som er noe forskjellige i forhold til organisering og arbeidsform. Komitéarbeidet i AER har et mer overordna europeisk tilsnitt, mens BSSSC i større grad fokuserer på utfordringer innenfor berørte geografiske områder. På mange vis supplerer de to organisasjonene hverandre, selv om likheten er ganske stor på overordnet nivå. Begge arbeider mot viktige europeiske nettverk og gir dermed medlemsregionene direkte kanaler inn til sentrale organer og nøkkelpersoner i det europeiske styringssystemet. Det samme gjelder Euromontana, som en særlig viktig tematisk organisasjon for fjellfylket Oppland. Samlet bidrar dette til økt mulighet for ivaretagelse av norske interesser og innhenting av informasjon av betydning for så vel offentlig som privat virksomhet i Oppland. På den bakgrunn vil Oppland fylkeskommune opprettholde sitt medlemskap i disse tre organisasjonene og bruke dem slik det til enhver tid synes mest formålstjenelig. Dessuten bør en kontinuerlig vurdere om det er andre organisasjoner og nettverk som det kan være hensiktsmessig å knytte seg til.

Det er viktig å være klar over at det er forskjell på hva vi **kan** oppnå gjennom deltakelse på ulike internasjonale arenaer, og hva vi **virkelig** oppnår. Særlig er dette merkbart når det gjelder deltakelse i viktige komitéer og arbeidsgrupper, så vel politisk som administrativt. Oppland kunne fått mer igjen i form av nyttig informasjon, impulser og ikke minst påvirkningsmuligheter, dersom det var mulig å sette inn flere ressurser. Til tross for disse begrensningene er det nyttig å delta på de ulike arenaene, til dels ved at de utfyller og supplerer hverandre. OFK kan være med på å finne felles løsninger sammen med andre, og deltakelsen gir norske interesser flere påvirkningskanaler som man ellers ikke ville hatt tilgang til.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal være et aktivt medlem i AER, BSSSC og Euromontana og bruke disse organisasjonene til å utveksle erfaringer og informasjon, samt å påvirke utforming av politikk innen områder som er viktige for Oppland.
- Oppland fylkeskommune skal være representert i styrende organer i flest mulig av de internasjonale organisasjonene OFK er med i. Det skal jobbes aktivt for å oppnå slike styreverv.

2.4.3 Samarbeid med verden utenfor Europa

I regionalt handlingsprogram for Oppland 2008 heter det at fylkeskommunen skal arbeide for å opprette kontakt med en vennsksregion i sør. Dette vil være tidkrevende og vanskelig å få til på egen hånd. Det er derfor viktig å knytte til seg erfaringer og kunnskap som allerede i finnes i vår region. Bl.a. har Gran kommune drevet et demokratibyggingssprosjekt i Uganda, videregående skoler i Lillehammer er med på å bygge skole i Sierra Leone og Hedmark fylkeskommune samarbeider med Namibia via Namibiaforeningen på Elverum. Det sistnevnte er også et viktig samarbeidsland for høyskolene i Oppland, som årlig sender flere helsefagstudenter dit på praksisopphold.

Hedmark fylkeskommune er interessert i å ha med OFK som partner i sitt arbeid mot Namibia. Det er muligheter for å delta i prosjekter på en rekke områder, som for eksempel ungt entreprenørskap, voksenopplæring, kulturutveksling, naturforvaltning (Namibia er i ferd med å bygge opp allmenninger for lokal forvaltning) og randsoneutvikling rundt nasjonalparker.

Å samarbeide med land i sør har stor egenverdi, både for enkeltmennesker som deltar og for organisasjonen. En eventuell samarbeidsavtale kan benyttes av flere deler av fylkeskommunen, og det bør spesielt satses på tverrfaglige prosjekter. Dette kan også være et spennende innsatsområde for de videregående skolene i fylket og gi meningsfulle erfaringer til både ansatte og elever.

Oppland fylkeskommune må dessuten ta innover seg det faktum at det økonomiske tyngdepunktet i verden er i ferd med å skifte fra vest til øst, med Kina som den dominerende part i øst. Kinas økonomiske størrelse vil om kort tid passere både Europas og USAs. Sammen med Høgskolen i Telemark og Universitetet i Agder tar Høgskolen i Gjøvik del i et prosjekt for samarbeid med utdanningsinstitusjoner i Kina. Telemark fylkeskommune har også knyttet seg til dette samarbeidet og tatt initiativ til en rekke prosjekter bl.a. innen turisme, teknologi, energi og kultur. Prosjektet startet i 2004, men Høgskolen i Gjøvik kom først med i 2008. I første omgang fokuseres det på å opprette kontakt med relevante fagmiljøer i Kina og å rekruttere studenter til de internasjonale masterstudiene i informasjonssikkerhet og medieteknikk. Videre ønsker man å trekke med industribedriftene i Gjøvik-regionen.

Oppland fylkeskommune ønsker å knytte seg opp mot dette samarbeidet. På grunn av den hierarkiske samfunnsstrukturen og det tette forholdet mellom næringsliv og offentlig sektor i Kina, er det viktig for næringslivet å ha med representanter fra det offentlige som kan fungere som døråpnere. Dette kan være én mulig rolle for OFK.

I tillegg til å starte prosjekter i Namibia og Kina, vil Oppland fylkeskommune på sikt også vurdere å engasjere seg i andre land som er viktige samarbeidspartnere for Norge. Russland vil være et aktuelt innsatsområde.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal starte ett eller flere samarbeidsprosjekter med aktuelle partnere i Namibia. I dette arbeidet vil OFK knytte seg opp mot Hedmark fylkeskommune og Namibiaforeningen på Elverum.
- Oppland fylkeskommune skal i samarbeid med lokalt næringsliv og Høgskolen i Gjøvik se på mulighetene for å etablere kontakter og starte prosjekter i Kina.

2.4.4 Norsk samhandling i internasjonalt arbeid

Regjeringens regionalmelding¹² peker på at fylkeskommunen som regional utviklingsaktør har ansvar for å forankre det internasjonale samarbeidet lokalt og regionalt. Mye av det som hittil er nevnt om betydningen av internasjonalt engasjement for den regionale utviklingen, gjelder i like stor grad for utviklingen av gode og framtidrettede lokalsamfunn, og det er behov for god samhandling mellom fylkeskommunen og kommunene (for eksempel kan fylkeskommunen bidra med stoff til kommuneplanens beskrivelse og vurdering av internasjonalt engasjement).

Oppland fylkeskommune skal være en koordinerende part for samhandling mellom kommuner og fylkeskommunen og bistå med informasjon, kompetanse, nettverkstilknytning og støtte til internasjonale prosjekter. Mange kommuner har lenge hatt ulike former for internasjonalt engasjement. Tiltakene er ofte knyttet til engasjement hos enkelte grupper i lokalsamfunnet. Interessen for å se lokale initiativ i en internasjonal sammenheng har økt med tanke på mulig samhandling og felles tiltak opp mot bl.a. deltakelse i EU-program. KS Innlandet har etablert et internasjonalt nettverk, hvor målet er å utveksle kunnskap og erfaringer. På sikt kan en bidra til utvikling av konkrete samarbeidsprosjekt innen bl.a. næringsutvikling, kultur, utdanning og miljø, etc.

I fellesskap ligger det også godt til rette for å utvikle kompetansehevende tiltak for folkevalgte og offentlig tilsatte. For å få best mulig nytte av den samlede kompetansen og de samlede ressursene i fylket, bør man også se på muligheten for å inkludere andre aktører i dette arbeidet, som f.eks. høgskolene, andre kompetansemiljøer og ulike statlige institusjoner. En bør i større grad samarbeide også i forhold til konkrete prosjekter. Bl.a. har høgskolene et bredt internasjonalt nettverk med mange samarbeidspartnere.

Østlandssamarbeidet er en samarbeidsorganisasjon for de åtte fylkeskommunene på Østlandet: Akershus, Buskerud, Hedmark, Oppland, Oslo, Telemark, Vestfold og Østfold. Hovedarbeidsområdene er samarbeid om regional utvikling med hovedvekt på samferdsel, opplæring og kompetanseutvikling og

¹² Stortingsmelding nr. 12/2006-2007: ”Regionale fortrinn – regional framtid”

internasjonalt samarbeid. Østlandssamarbeidet er en viktig aktør i internasjonalt arbeid og gir OFKs administrasjon et større kollegium å spille på. Gjennom dette partnerskapet kan en fordele ansvar og oppgaver mellom fylkeskommunene på det internasjonale feltet, slik det også fungerer i dag. Gjennom Østlandssamarbeidet opprettholdes den viktige kontakten med KS og berørte departement på et nivå som kommer i tillegg til den direkte kontakten som fylkeskommunen har med disse.

Østlandssamarbeidet har gjennom flere år hatt en samarbeidsavtale med delstaten Schleswig-Holstein i Tyskland. Samarbeidet har omhandlet maritim politikk, fornybar energi, transport, kultur med mer. Oppland fylkeskommune har ikke prioritert å delta aktivt i dette arbeidet, og det vil derfor være naturlig å vurdere videre deltakelse, sett opp mot andre foreslåtte tiltak/samarbeidsområder.

Gjennom medeierskapet i Osloregionens Europakontor som Oppland fylkeskommune var med og stiftet i 2004, har OFKs direkte tilgang til informasjon, kompetanse og nettverk økt kraftig. Kontoret har 4 medarbeidere (2008) som bl.a. legger til rette for meget gode studieopplegg og yter bistand til prosjektarbeid. Nyere forskning viser at rollen til regionskontorene i Brussel har endret seg siden de første ble opprettet på begynnelsen av 1980-tallet. På den tiden var det økonomisk støtte fra EU som stod øverst på agendaen, mens det nå har blitt viktigere med påvirkning og nettverksarbeid. Medeierskapet i kontoret har i høyeste grad vært med på å øke EU-kompetansen i fylkeskommunen.

Ulike samarbeidsfora og møteplasser er nødvendige, men det som virkelig trengs, er en aktiv kultur i Oppland for bredt samarbeid mellom ulike aktører. Det trengs en kultur med åpenhet for samspill mellom aktører som kan synes å ha motstridende interesser, men som gjennom samarbeid kan berike hverandres tankegang. På denne måten styrkes det samlede resultatet til beste for alle som bor i dette fylket.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal bistå kommunene med informasjon, kompetanse, nettverkstilknypning og støtte til internasjonale prosjekter.
- Oppland fylkeskommune skal delta aktivt i Østlandssamarbeidet.
- Oppland fylkeskommune skal være en aktiv medeier i Osloregionens Europakontor.
- Oppland fylkeskommune skal i sitt internasjonale arbeid danne allianser med andre aktører i Oppland og med Hedmark fylkeskommune, for gjensidig utveksling av kompetanse, erfaringer, kontakter og nettverk.

2.5 Behovet for internasjonal kunnskap og kompetanse

Kompetanse og kunnskap om internasjonale forhold er avgjørende for å kunne delta aktivt i internasjonale fora og nettverk. Med den betydning samkvem over landegrensene har for offentlig forvaltning, næringsliv og innbyggerne i fylket, vil det være et stort behov for å øke denne kompetansen. Dette kan skje ved å øke interessen for internasjonaliseringsfagene i den videregående skolen, ved å stimulere til studentutveksling både ut fra og inn til Oppland, ved å stimulere bedrifter og offentlige myndigheter til å iverksette tiltak for egne ansatte, og ved generelt å øke folks bevissthet og kunnskapsnivå om internasjonale spørsmål.

Kompetanse dreier seg både om høyt informasjonsnivå, relevante teoretiske kunnskaper og praktiske erfaringer og ferdigheter. Fylkeskommunens innsats for å styrke kompetansen kan på denne bakgrunn deles i to; opplæringstiltak og informasjon.

- a) Opplæring: De videregående skolene har lenge vært aktive i forhold til internasjonaliseringstiltak, både i sine studietilbud og gjennom lærer- og elevutvekslinger. Fylkeskommunen har også et behov for å styrke kompetansen hos sine egne ansatte og politikerne, bl.a. innen kultur og kulturforskjeller, språk, nettverksbygging, prosjektarbeid, internasjonal møteteknikk og internasjonale omgangs- og samværsformer. Slik opplæring kan skje gjennom egne kursopplegg eller ved å bruke utdanningstilbud som finnes andre steder, i tillegg til deltakelse i hospiteringsordninger og studieopplegg. Dette konkretiseres nærmere i en egen handlingsplan. Gode språkkunnskaper er en forutsetning for deltakelse i internasjonalt arbeid. OFK bør derfor

vektlegge språkferdigheter i sitt rekrutteringsarbeid, og i enkelte ansettelser vil det også være nødvendig å eksplisitt etterspørre gode engelskkunnskaper.

- b) Informasjon: Oppland fylkeskommune har et ansvar for å formidle informasjon om det internasjonale engasjementet til kommunene, mediene, organisasjoner og institusjoner i Oppland, samt til befolkningen generelt. I tillegg til fokus på eget internasjonaliseringsarbeid har OFK et ansvar for å formidle informasjon om temaer som bl.a. sammenhengen mellom OFKs internasjonale strategi og andre norske strategier og tiltak, bruk av EU-programmer samt utviklingstrekk i EU/EØS og deres konsekvenser for Norge.

Fylkeskommunens internettsider er den viktigste informasjonskanalen og bør til enhver tid inneholde nyttig og oppdatert informasjon om internasjonaliseringsarbeidet. Slik informasjon bør også være tilgjengelig for utenlandske partnere på OFKs engelske websider. Nyhetsbrev kan være et virkemiddel for å få ut informasjon om aktuelle program og prosjekter. Fylkeskommunen må dessuten bli flinkere til å informere mediene og få medieoppslag på aktuelle internasjonale saker.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal øke kompetansen hos sine ansatte og politikerne innen kultur og kulturforskjeller, språk, nettverksbygging, internasjonal møte- og presentasjonsteknikk og internasjonale omgangs- og samværsformer.
- Oppland fylkeskommune skal øke kompetansen hos sine ansatte i forhold til programmer, prosjektarbeid og søknadsskriving – en kompetanse som også skal brukes til å bistå kommunene i deres internasjonaliseringsarbeid.
- Oppland fylkeskommune skal være bevisst på å rekruttere medarbeidere med gode språkkunnskaper.
- Oppland fylkeskommune skal være en aktiv formidler av informasjon om internasjonalisering.
- Oppland fylkeskommunes internasjonale websider skal til enhver tid inneholde oppdatert informasjon på norsk og engelsk.

3. Målgrupper

Oppland fylkeskommune har valgt tre hovedmålgrupper for sitt internasjonale arbeid; ungdom, kommuner og næringsliv. Disse er grunnlagt ut fra følgende argument:

- Ungdom representerer framtida, og videregående opplæring er fylkeskommunens største ansvarsområde.
- Kommunene leverer tjenester til innbyggerne der de bor.
- Næringslivet møter spesielle utfordringer som følge av globalisering.

3.1 Ungdom

Ungdom er nøkkelen til at Oppland skal ha levedyktige samfunn i framtida. At innbyggerne evner å arbeide på internasjonale arenaer, er en forutsetning for å lykkes i en globalisert verden. Å gi ungdom kompetanse innen språk, kulturforståelse, internasjonal politikk og interkulturell kommunikasjon er av avgjørende betydning for framtidig vekst. En bærekraftig utvikling, både i lokal, nasjonal og internasjonal sammenheng, avhenger av høy grad av mobilitet og tett samarbeid på tvers av landegrensene.

Oppland fylkeskommune ønsker å bidra til at barn og unge med talent innen et fagfelt, idrettsgren eller kulturuttrykk skal få utvikle seg også på en internasjonal arena sammen med andre ungdommer, samt lærerkrefter/trenere.

Opplandssamfunnet har gode erfaringer når det gjelder ungdom og demokrati, noe som bør deles med ungdom fra andre kulturer. Samtidig har Oppland mye å lære av andres arbeidsmåter og tenkemåter. Gjennom aktiv deltagelse i internasjonale nettverk og læringsarenaer øker ungdoms refleksjon, og de gis et

sterkere grunnlag for å kunne utvikle gode arbeidsformer hjemme. F.eks. deltar Ungdommens fylkesting i ungdomsnettverkene til de internasjonale organisasjonene OFK er medlem av.

Oppland fylkeskommune må styrke og samordne ressursbruken innen det tverrsektorielle ungdomsarbeidet. Slik kan regionen være en sterkere bidragsyter i internasjonale nettverk for ungdom, være døråpner for å styrke internasjonale kanaler for utveksling av ungdom og bidra til at Oppland kan øke sin deltagelse i europeiske og internasjonale ungdomsprogrammer.

Som en aktiv deltaker i en aktiv verden har også Oppland ansvar for å bidra til en bedre verden, inkludert bidra til fred og bærekraftig miljø. En høy grad av mobilitet er viktig for at ungdom og den oppvoksende generasjon skal forstå og akseptere andre kulturer. Det er viktig for næringslivet å ha medarbeidere med internasjonal kompetanse for å kunne samarbeide med fagmiljøer i andre land og lykkes innen eksport og import. Flest mulig ungdommer bør få anledning til å delta i internasjonale nettverk og ta deler av sin utdanning og læretid i utlandet. De videregående skolene skal legge til rette for utveksling av elever og aktivt bruke mulighetene innen de europeiske utvekslingsprogrammene. OFK vil stimulere til at utdanningsinstitusjoner og lærlingbedrifter tar imot utenlandske elever, studenter og lærlinger, bl.a. ved å tildele stipender til innreisende studenter, i samarbeid med høyskolene i Oppland.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal legge til rette for at ungdom gis anledning til å tilegne seg internasjonal erfaring.
- Ungdommens fylkesting skal delta aktivt i internasjonale ungdomsnettverk.
- De videregående skolene skal legge til rette for at de som ønsker det, kan delta i utvekslingsordninger. Arbeidet organiseres via en egen koordinatorfunksjon.
- Oppland fylkeskommune skal bidra til økt internasjonalisering av studiemiljøene i Oppland ved å bruke stipendordningen for å stimulere flere utenlandske studenter til å velge høyskolene i Oppland som studiested.

3.2 Kommuner

Kommunesektoren har i dag store utfordringer i forhold til befolkningsnedgang og manglende rekruttering av kompetent arbeidskraft. For å møte disse utfordringene i framtida og sikre en god utvikling av det lokale tjenestetilbudet, må kommunene i større grad tenke internasjonalt med tanke på rekruttering og intern kompetanseheving.

Samtidig er det viktig at kommunene er i forkant av utviklingen ellers i Europa, og at man har kunnskap om ulike EU-program og mulighetene som ligger innenfor disse. Hver kommune bør ha en internasjonal kontaktperson som fungerer som en pådriver for internasjonalt arbeid internt.

Oppland fylkeskommune kan med sitt internasjonale arbeid være en tilrettelegger og samarbeidspartner i denne sammenheng, og slik sett bidra til en lavere terskel for internasjonalisering hos kommunene.

Fylkeskommunen skal i sitt samarbeid med kommunene i første rekke konsentrere seg om de seks regionenes spissa profiler¹³. En videre satsing på disse i et internasjonalt perspektiv vil være den mest konkrete arbeidsmåten.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal bidra til en lavere terskel for internasjonaliseringsarbeid i kommunene ved å tilby bistand i forhold til prosjektarbeid, kompetansehevingstiltak, nettverksbygging med mer.

¹³ Hadeland: Bioenergi; Gjøvik: Industri og høgteknologi; Lillehammer: Opplevelsesbaserte næringer og utdanning innen film/media og andre kulturuttrykk, idrett og reiseliv; Valdres: Merkevaren Valdres; Midt-Gudbrandsdal: Kulturbasert næringsutvikling knyttet til Peer Gynt-festivalen, Dale Gudbrands gard og Ringebu prestegard; Nord-Gudbrandsdal: Nasjonalparksatsing.

- Fylkeskommunen skal i samarbeid med kommunene satse på de seks regionenes spissa profiler i et internasjonalt perspektiv.

3.3 Næringslivet

Økende konkurranse og globalisering gjør at næringslivet i Oppland i stadig større grad må tilpasse seg et internasjonalt marked. Konkurransen blir stadig skjerpet, og det vil derfor være svært avgjørende hvordan næringslivet/arbeidsmarkedet utvikler seg framover. Sikring av arbeidsplasser vil være essensielt for det framtidige Oppland.

Nedbygging av grenser og økt globalisering krever stadig større fokus på samarbeid internasjonalt. Uavhengig av om bedrifter produserer for eksportmarkedet eller ikke, vil den økende globaliseringen få konsekvenser for deres vilkår.

Det er samlet sett stor internasjonal aktivitet hos næringslivet i Oppland, og det blir derfor viktig at fylkeskommunen framover er aktiv i sitt internasjonale engasjement og sin strategiutforming, i samarbeid med Innovasjon Norge Oppland, som har et operativt ansvar for bedriftene i fylket. OFK skal være en informasjons- og kompetanseport, mens Innovasjon Norge har et ansvar direkte mot enkeltbedrifter. OFK bør primært benytte Innovasjon Norge sitt uterapparat som døråpner for å bistå bedrifter med å knytte kontakter og bygge nettverk i andre land og regioner. Forskningsrådets EU-kontor, som er en kompetansearena for internasjonalisering av norsk forskning overfor næringslivet, offentlige etater og FoU-miljøer, er også en viktig samarbeidspartner. Målet er at OFK gjennom sitt arbeid skal bidra til en lavere terskel for internasjonalisering hos næringslivet i Oppland.

Mål:

- Oppland fylkeskommune skal i samarbeid med Innovasjon Norge, arbeidslivsorganisasjonene og de lokale næringslivsforeningene bruke tilgangen til informasjon, kompetanse og nettverk til å stimulere til internasjonaliseringstiltak i næringslivet.

4. utfordringer og målsettinger for de ulike politikkområdene

4.1 Målsettinger på tvers av fagenhetene

Oppland fylkeskommune har følgende overordnede målsettinger for det internasjonale arbeidet i perioden 2009-2014:

- Internasjonalt engasjement skal være en integrert del av arbeidet med regionalpolitiske saker.
- Nye tiltak for informasjonsformidling og kompetanseheving skal iverksettes.
- Det skal utvikles et nært samarbeid med kommuner, næringsliv, skoleverk og FoU-miljø i Oppland om internasjonale utfordringer.
- OFK skal ha et nært samarbeid med Østlandssamarbeidet og andre fylkeskommuner samt statlige myndigheter for å få en effektiv samhandling i saker av felles interesse.
- Mulighetene som medlemskapet i Osloregionens Europakontor gir, skal følges opp.
- OFK skal delta i Interreg og andre europeiske utviklingsprogram.
- Aktiviteten i de organisasjonene OFK er med i, skal tilpasses slik at en gjennom deltakelsen blir best mulig i stand til å gjøre bruk av mulighetene og å øve påvirkning i viktige saker.
- OFK skal kontinuerlig vurdere viktige utviklingstrekk og hvilke konsekvenser de kan ha for Oppland og Opplands internasjonale engasjement.

4.2 Kompetanse, omstilling og nyskaping

4.2.1 Kompetanse

Utfordringer

Høy kompetanse og evne til fornyelse på individnivå, i næringslivet, i offentlig forvaltning og i samfunnet generelt er en forutsetning for økt verdiskaping og trygging av velferd. Den globaliserte verden med stadig sterkere konkurranseorienterte markeder gir det offentlige et spesielt ansvar for å stimulere både næringsliv og befolkning til målrettet kompetanseutvikling også gjennom internasjonalt arbeid.

En av Opplands utfordringer er at kommuner, næringsliv og fylkeskommunen må samarbeide tettere og mer forpliktende for å sikre mer helhet og sammenheng i opplæringen. Samtidig må andelen ungdommer som avbryter og faller ut av videregående opplæring, reduseres. Videre skal elever og lærlinger ha mulighet til å utvikle et internasjonalt medansvar gjennom deltakelse i ulike utvekslings- og utplasseringstiltak.

Mål

- Den videregående opplæringen i Oppland skal være av en slik kvalitet, bredde og variasjon at Opplands ungdommer blir best mulig i stand til å møte et internasjonalt utdannings- og arbeidsmarked. Deltakelse i internasjonale utdanningsprogram skal bidra til å nå denne målsettingen. Fylkeskommunen skal formidle relevant informasjon til skolene og bidra til at de får kjennskap til konkrete program og tiltak mv. Elever og lærlinger skal ha mulighet til å utvikle et internasjonalt medansvar gjennom deltakelse i ulike utvekslings- og utplasseringstiltak, bl.a. gjennom Internasjonalt Servicekontor på Gjøvik.
- OFK skal styrke innsatsen for flerkulturell forståelse og gode språkkunnskaper.
- OFK skal gjennom tildeling av stipend til innreisende studenter stimulere til at flere utenlandske studenter velger å studere ved høyskolene i Oppland. Stipendordningen forvaltes i tett samarbeid med internasjonalt kontor ved høyskolene.
- OFK skal sette økt fokus på bibliotekjenesten som en læringsarena for livslang læring i samarbeid med de kommunale bibliotekene, med internasjonale samarbeidsprosjekt som naturlig del av dette.

Ungdom er den viktigste målgruppen innen dette satsingsområdet. Det vil også være nødvendig å ha et tett samarbeid med næringsliv og kommuner, bl.a. for å kunne videreutvikle kompetansen hos eksisterende arbeidskraft. Ytterligere konkretisering av oppgavene og prioritering må skje i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet og den årlige revisjon av RHP.

4.2.2 Omstilling og nyskaping

Utfordringer

Oppland fylkeskommune har vedtatt en egen innovasjonspolitik for forsterket innovasjons- og omstillingsarbeid innenfor prioriterte satsingsområder. Disse områdene er industri, reiseliv, bioenergi, kultur- og opplevelsesnæringer samt informasjonssikkerhet. Sterkere satsing på kompetanseheving, omstilling og nyskaping i forhold til dette må derfor prioriteres høyt framover. Næringsutvikling med utgangspunkt i eksisterende etablerte miljø vil i den sammenheng gi et godt grunnlag for sterkere satsing og bedre resultater framover. Internasjonalt engasjement og arbeid vil være med på å ytterligere styrke

disse satsingsområdene. Implementering av internasjonalt arbeid på en systematisk måte vil dessuten i seg selv være med på å øke nyskappings- og omstillingsevnen i Opplandsamfunnet.

Andelen egenkapital i næringslivet er relativt sett lav i Oppland, derfor er økt tilgang på risikokapital av stor betydning. Det er derfor viktig at lokale banker og finansinstitusjoner er aktive samarbeidspartnere overfor næringslivet. Samtidig står vi overfor en økende mangel på kvalifisert arbeidskraft i en rekke bransjer. Dette henger sammen med den lave arbeidsledigheten, men også de demografiske utfordringer med fraflytting som fylket nå står overfor. På samme tid står landbruket i Innlandet overfor store utfordringer med tanke på både nasjonale og internasjonale rammebetingelser, og andelen gårdsbruk er kraftig redusert i løpet av de ti siste åra. En annen viktig utfordring er at reiselivsnæringen i Oppland møter stadig sterkere konkurranse fra andre regioner i Norge, der satsingen på reiseliv har økt voldsomt den senere tid.

Mål

- Innovasjonsevnen og lønnsomheten i fylkets næringsliv skal økes gjennom internasjonal samhandling. Forskningsmiljøene i Oppland skal styrkes gjennom internasjonalt samarbeid, og OFK skal bidra til et tettere samspill mellom næringsliv, kommuner, forskningsinstitutter og utdanningsinstitusjoner, både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
- Forsterket og mer målrettet satsing innen områdene industri, reiseliv, bioenergi, kultur- og opplevelsesnæringer og informasjonssikkerhet, gjennom konkrete internasjonaliseringsprosjekt. Økt bruk av internasjonale program gjennom Innovasjon Norge Oppland og deltakelse i Interreg. Mer målrettet internasjonal satsing på kompetanseutvikling og nettverkssamarbeid rettet mot små og mellomstore bedrifter i Oppland.
- Fylkeskommunene skal gi sitt bidrag til at Innlandsuniversitetet blir en realitet, i tett samarbeid med høyskolene i Innlandet. Deltakelse i program med andre europeiske kunnskapsinstitusjoner vil være sentrale for å innfri denne etableringen.
- Oppland skal være landets største reiselivsfylke gjennom større satsing på internasjonalt samarbeid og markedsrettet profilering. Dette har et lavt fokus i dag, og må styrkes gjennom konkrete samarbeidstiltak med Innovasjon Norge Reiseliv. Et eksempel på dette er større deltakelse på kampanjer i regi av Innovasjon Norge. Videre bør internasjonale standarder legges rammene for bærekraftig tilrettelegging innen reiseliv i forhold til fellestiltak og infrastruktur.
- OFK skal støtte opp under prosjekt som har til hensikt å gjøre Oppland attraktivt som arbeids- og boregion overfor utlandet. Samarbeid med partnere som ønsker å markedsføre regionene i Oppland internasjonalt med tanke på økt bosetting og etablering av bedrifter og virksomheter, samt erfaringsinnhenting fra andre regioner som sliter med befolkningsnedgang, vil være aktuelle innsatsområder.

Næringsliv og samarbeid med lokalsamfunn vil være de viktigste målgruppene for dette arbeidet. Ytterligere konkretisering av oppgavene og prioritering må skje i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet og den årlige revisjon av RHP.

4.3 Kultur, miljø og helse

Utfordringer

Et variert kulturliv og et grønt Oppland med svært god tilgang på naturområder er viktig for opplendingens identitet og trivsel. Fylket har en rik kulturarv som skal forvaltes og videreføres til

kommende generasjoner. Det framtidige opplandssamfunnet skal bygges på de naturgitte og historiske forutsetninger fylket besitter. God forvaltning av disse ressursene skal legge grunnlag for næringsutvikling og livskvalitet i hele fylket.

En god forvaltning innebærer å ta i bruk natur- og kulturarv i et bærekraftig perspektiv. Oppland skal utvikles som det grønne fylket. Det grønne fylket uttrykker en visjon for bærekraftig samfunnsutvikling med vekt på grønn verdiskaping, folkehelse og redusert miljøbelastning. Oppland fylkeskommune anser den globale oppvarmingen som en av vår tids største miljøutfordringer, og fokus på energieffektivisering, energiomlegging og reduksjon av klimagasser skal prioriteres.

Utmarksressursene gir samtidig muligheter for verdiskaping, blant annet gjennom natur- og kulturbasert næringsutvikling i nasjonalparkenes randsoner, og gjennom videreutvikling av regionale natur- og kulturparker. Det blir en utfordring framover å kombinere vern av natur- og kulturarven med utvikling av en kulturindustri der nettopp tilgangen på Opplands ressurser på dette feltet er et konkurransefortrinn.

Utfordringene innen vern og ressursforvaltning er like mange steder i verden, og det er viktig at Oppland deltar i et globalt samarbeid for å møte miljø- og klimautfordringene. Deltagelse i internasjonale nettverk, organisasjoner og EU-program gir Oppland erfaring og kompetanse til bl.a. å utvikle vekstnæringer med minst mulig naturinngrep og klimagassutslipp.

En vesentlig utfordring er å oppfylle ambisjonen om at Oppland skal være sentral på den nasjonale kulturarena, knyttet til både næringsutvikling og til egenverdien av å ha et variert og skapende kunst- og kulturliv.

Mål

- Natur- og kulturarv skal brukes i et bærekraftig perspektiv, og deltakelse på internasjonale arenaer skal bidra til å fremme dette perspektivet.
- Opplands kunst- og kulturliv skal ha en tydelig internasjonal dimensjon som tilfører økt egenverdi og bedrer grunnlaget for næringsutvikling.
- Det skal drives et aktivt folkehelsearbeid basert på bl.a. innhenting av erfaringer/best praksis internasjonalt, med vekt på barn og ungdoms kosthold, aktivitet og levevaner.
- Innsatsen for reduksjon av klimagasser skal knyttes til internasjonale mål og deltakelse i europeiske nettverk.

I første rekke skal engasjementet dreie seg om samarbeid med internasjonale nettverk som har tydelig nytteverdi for å løse egne utfordringer. Aktuelle former for samarbeid kan være aktiv deltagelse i regionalt samarbeid på tvers av landegrenser, deltagelse i EU-programmer, studiebesøk til regioner som har tilsvarende utfordringer som Oppland og regioner som har erfaringer med overføringsverdi eller interessante faglige miljø. Samarbeid med andre fjellregioner er spesielt relevant.

Innenfor disse satsingsområdene skal OFK ha fokus på ungdom, kommuner og næringsliv. Satsingsområdene fordrer et tett samarbeid med regionene og kommunene i Oppland, foreningsliv, skoler, bedrifter m.v. Ytterligere konkretisering av oppgavene og prioritering må skje i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet og den årlige revisjon av RHP.

4.4 Samferdsel

Ufordringer

Et godt samferdselstilbud er helt avgjørende for utvikling av funksjonelle samfunn. Bosetting i alle deler av Oppland er avhengig av gode kommunikasjoner, og næringslivet i fylket har et økende behov for raske forbindelser til markeder i både innland og utland. Oppland er ett av landets største reiselivsfylker, og det ligger et stort potensial i redusert reisetid mellom Oppland og Osloregionen.

Utbygging og utbedring av så vel vegnettet som jernbanetraséene i fylket samt utvikling av Fagernes Lufthavn Leirin og Oslo Lufthavn Gardermoen er viktige områder for fylket. Samtidig er det stor kamp om nasjonale ressurser til utbygging og utbedring av veier, og det har blitt økt fokus på reduserte utslipp av klimagasser.

Mål

- Utslipp av klimagasser fra veitrafikken skal reduseres med 20 % innen 2020.
- Økt satsing på alternativt drivstoff, med en målsetting om at 10 % av forbruket skal være mer miljøvennlig drivstoff innen 2010.
- Satsing på tiltak som kan bidra til økt trafikksikkerhet. Innhenting av eksempler og erfaringer internasjonalt skal være en del av dette arbeidet.
- Det skal hentes internasjonale erfaringer og eksempler på best praksis som kan bidra til bedre planlegging, organisering og mer effektive løsninger for kollektivtrafikken.
- Samarbeidet mellom samferdsel og reiseliv skal styrkes, og det skal jobbes aktivt for å gjøre kollektivtrafikken mer turistvennlig.
- Det skal arbeides aktivt med å utvikle viktige transportkorridorer i et internasjonalt perspektiv.

Aktuelle samarbeidspartnere er kommunene, NHO, Østlandssamarbeidet, andre fylker, Statens Vegvesen, Samferdselsdepartementet, europeiske regioner, BSSSC og andre internasjonale organisasjoner. Ytterligere konkretisering av oppgavene og prioritering må skje i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet og den årlige revisjon av RHP.

4.5 Stedsutvikling og arealforvaltning

Utfordringer

Oppland er preget av stor variasjon i landskap og bosetting. I de nordlige delene av fylket finnes store fjellområder, hvorav en stor andel er vernet som nasjonalparker. Fjellområdene har også en svært viktig funksjon som nasjonale og internasjonale rekreasjonsområder, noe som gjenspeiles i at Oppland er landets største hyttefylke. I de sørligste delene av fylket ligger både de største jordbruksarealene og de største befolkningskonsentrasjonene i Gjøvik og Lillehammer.

Til tross for ulikheter i befolkningstetthet og utbyggingspress, er tettstedsutvikling en stor utfordring i hele fylket. Utfordringen består bl.a. i å avveie statlige og regionale føringer i sektorpolitikken (som kulturvern, landbruk, naturvern) mot gode helhetsløsninger for tettstedsutvikling. Det er også store utfordringer i forhold til å skape gode tettsteder som skaper bolyst, og i forhold til transportbehov.

Utenom tettstedene er avveiningen mellom bruk og vern hovedutfordringen. Natur- og kulturarven innebærer både et potensial og en begrensning. Utfordringen blir å klarlegge i hvor sterk grad vi kan utnytte natur- og kulturarven som grunnlag for næringsutvikling og bosetting, uten at kvalitetene forringes.

Det er et fastsatt mål for arealforvaltningen i fylket at den både skal være miljømessig bærekraftig, samtidig som Opplandssamfunnets muligheter og utfordringer ivaretas.

De utfordringer Oppland har i forhold til arealforvaltning deles av mange regioner også utenfor landets grenser. Mange regioner har lengre erfaring enn Oppland for eksempel i forhold til næringsmessig utnytting av verneområder og stedsutvikling. Erfaringsinnhenting fra utlandet vil derfor bidra til både høyere kompetanse og bedre politiske og forvaltningsmessige løsninger.

Mål

- OFK skal satse på stedsutvikling som fremmer bolyst, med særlig vekt på ungdom. Internasjonalt samarbeid skal brukes aktivt for å støtte opp under dette.
- OFK skal ha planleggings- og forvaltningsmodeller som sikrer bærekraftig næringsmessig utnytting av natur- og kulturarven. Utviklingen av disse skal bl.a. baseres på innhenting av internasjonale erfaringer og deltakelse i internasjonale prosjekt og programmer.

Tiltakene kan ha form av studieturer, programaktiviteter innenfor EU (som Interreg-prosjekter), litteraturstudier, besøk *til* Oppland, deltakelse og arrangering av konferanser, seminarer og lignende.

Kommuner og regioner er viktigste målgruppe for internasjonal erfaringshenting på de prioriterte satsingsområdene innen stedsutvikling og arealforvaltning. Ytterligere konkretisering av oppgavene og prioritering må skje i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet og den årlige revisjon av RHP.

5. Arbeidsformer, forankring og ressurser

OFKs hovedarbeidsform er forsøket ”Fritt Fram”. Ett av hovedelementene i denne arbeidsformen, er å samordne virkemiddelbruken i forhold til prioriteringer i fylkesplan/RHP.

For å få mest mulig kraft og sammenheng i arbeidet i fylkeskommunen, både politisk og administrativt, er det viktig at også det internasjonale arbeidet blir integrert i RHP og fylkesplanprosessene.

Bare på denne måten vil det internasjonale arbeidet bli forankret i *hele* organisasjonen. Det er et mål at internasjonale tiltak framkommer under *alle* de ulike politikkområdene.

Det er en mengde utfordringer og oppgaver i forhold til internasjonalt arbeid, og de internasjonale rådgiverne har ingen mulighet til å få gjennomført alle oppgavene alene. Her må også resten av organisasjonen tas i bruk. Det kan for eksempel være hensiktsmessig å vurdere opprettelsen av et permanent nettverk av internasjonale kontakter. Fylkeskommunen kan bare i begrenset grad styre gjennom hierarkiske kommandolinjer. Dette gjelder særlig i forhold til rollen som regional utviklingsaktør. Her må oppgaven ”løses ved å sette sosiale krefter i sving gjennom samspill, gjennom alliansebygging og nettverksdannelse”¹⁴. Fritt Fram er nettopp ment å være en slik alliansebyggende arbeidsmåte.

I hvilken grad en får gjennomført de fylkespolitiske mål med denne arbeidsmåten, avhenger av hvilken legitimitet fylkeskommunen har, og i hvilken grad fylkeskommunen blir opplevd som en interessant samarbeidspartner. En må forvente at valg av alliansepartnere skjer ut fra en vurdering av hvilke virkemidler aktuelle partnere har tilgang til. Pr. i dag synes mange aktører å søke fylkeskommunen som alliansepartner først og fremst begrunnet i de finansielle virkemidlene fylkeskommunen rår over. Både i forhold til kompetanse og samarbeidsrelasjoner/nettverk synes det å være et uutnyttet potensial i forhold til å øke fylkeskommunens legitimitet. Internasjonalt arbeid vil være godt egnet for å utløse noe av dette potensialet.

Mange kommuner opplever et økende misforhold mellom oppgaver og tilgjengelige ressurser, både på økonomi, personal- og kompetansesida. Kommunene har derfor ikke mulighet til å bygge opp den spisskompetanse som kreves på alle felt i et stadig mer spesialisert samfunn. Om fylkeskommunen kan besitte spisskompetansen på enkelte felt som gjøres tilgjengelig også for kommunene, ville dette sannsynligvis oppleves som nyttig for kommunene og bidra til å øke fylkeskommunens attraktivitet som medspiller/alliansepartner. Erfaringen er at der fylkeskommunen har slik spisskompetanse, for eksempel innen stedsutvikling, er denne kompetansen sterkt etterspurt og verdsatt i lokale utviklingsprosesser.

Internasjonalt arbeid er viktig, men det er langsiktig og blir dermed lett nedprioritert i forhold til mer kortsiktige og påtrengende arbeidsoppgaver. Internasjonalt arbeid har også en relativt høy brukerterskel. Det er derfor gode grunner til å utvikle kompetansen på internasjonalt arbeid på et regionalt nivå, og gjøre denne kompetansen tilgjengelig for kommunene.

¹⁴ Ellen Rømming, ”Desentralisering, regionalmakt og lokale maktstrukturer”.

Dette dokumentet har blant annet fokusert på hvordan det kan arbeides internasjonalt på en konstruktiv og effektiv måte. Oppland fylkeskommunes satsing på internasjonalt arbeid som helhetlig strategi er av relativt ny dato, selv om deler av organisasjonen (som videregående skoler) har betydelig erfaring med internasjonalt arbeid.

Skal verktøy kunne tas i bruk på en hensiktsmessig måte, er det nødvendig å lære å bruke verktøyet. Dette arbeidet er startet opp, men en viktig oppgave også i kommende strategiperiode vil være å utvikle verktøyet, motivere for å ta det i bruk og lære hvordan det kan utnyttes på en best mulig måte. Dette gjelder både fylkeskommunen som organisasjon og de viktigste samarbeidspartnere i de regionale utviklingsprosessene, særlig kommunene.

Med denne strategien vil OFKs internasjonale aktivitet øke betraktelig. Da fylkeskommunen gikk inn som medeier i Osloregionens Europakontor, var målsettingen at organisasjonen skulle yte en service til kommunene ved bl.a. å innhente informasjon, formidle kompetanse etc. Dagens organisering kan synes å være inadekvat i forhold til ambisjonene. Å ha robuste administrative plattformer på dette feltet er særdeles viktig for kontinuiteten, all den tid politikere med jevne mellomrom skiftes ut. Det vil derfor være nødvendig med minimum to nye stillinger på personalsida om målene i denne planen skal nås. Handlingsrommet innen internasjonalt arbeid har ingen grenser! Det er allokeringen av ressurser som setter begrensningene for hva man kan oppnå.

Mål:

- Internasjonalisering skal være en integrert del av all virksomhet i Oppland fylkeskommune, og internasjonaliseringstiltak skal framkomme under alle politikkområdene i arbeidet med RHP og fylkesplan. Alle fagenhetene skal avsette ressurser til internasjonalt arbeid.
- Internasjonalt engasjement skal brukes aktivt for å øke fylkeskommunens legitimitet og attraktivitet som alliansepartner.
- OFK skal ha en internasjonal avdeling som har tilstrekkelig med ressurser i forhold til OFKs internasjonale ambisjoner.

6. English summary

Vision for Oppland County Municipality's international policy:

- Oppland – an active partner in a world of possibilities!

Strategic aim:

- To develop a region that is able to make use of the possibilities and challenges that increasing globalisation represents.

Operative aim:

- Develop a more international region by motivating, mobilising and enabling municipalities, institutions, enterprises, organisations and individuals to achieve successful international engagements.

The county municipalities and regions aim at being active in European organisations that have substantial influence on EU institutions. Since Norway is not member of the EU, it is important to make use of all the available channels to promote Norwegian interests. The development in the EU affects Norwegian regional authorities in many ways. 73 % of the decisions made by Norwegian municipality councils are directly influenced by the EEA¹⁵ agreement.

¹⁵ The EEA agreement is a treaty between all countries in the European Union and Norway, Liechtenstein and Iceland, which establishes the European Economic Area (EEA) as a free-trade area. The EEA Agreement contains essentially the same competition rules as the EC Treaty.

Oppland County Municipality's international strategy is focused on how to use internationalisation in a constructive and efficient manner. Included in the vision and the aims is also the ambition that Oppland will use international relations to improve the quality of services offered in the county.

Internationalisation in policymaking and services

The County Municipality has various roles and functions: as regional developer, service provider and public administrator. The political work includes setting goals in these areas and distributing available resources. Politicians also have an important task in influencing other decision makers on the national and international level in matters that are important to the regional development in Oppland.

- Oppland County Municipality will follow up on the policy development in Europe within relevant areas (e.g. competition legislation, innovation, research, support of agriculture in less favoured areas, etc.) and contribute to the national policymaking in these areas.
- Oppland County Municipality will actively contribute to finding efficient solutions in infrastructure. Maritime transport corridors and Trans-European Networks are of particular relevance.
- Oppland County Municipality will follow up on international conservation interests, consequence analysis rules, EU's water directive, etc.
- Oppland County Municipality will participate in European cooperation on spatial planning.
- Quality and cost efficiency in service production will be improved through active use of international experiences.
- International experiences will be disseminated within the organisation, by establishing a system for the transfer of knowledge between departments.
- Internationalisation will be used actively to attract and keep competent staff.
- Internationalisation will be used as a tool to reach the aims in the overall strategic plan of the county and the regional action plan.
- International experiences will be used to create a better foundation for political decisions.
- Internationalisation will contribute to increased quality of services and regional development processes.

International participation

- Available channels for gathering information about development, programmes and possibilities will be actively used.
- By participating in organisations and networks, Oppland County Municipality aims to have an influence on issues and developments that are important to the region.
- Oppland County Municipality should have access to and participate actively in networks to exchange experiences and new ideas.
- Competence in the field of international cooperation will be enhanced.
- Oppland County Municipality will assist the business sector in the county in their internationalisation efforts, in close cooperation with Innovation Norway.
- Oppland County Municipality will support international activities carried out by other regional participants.

Nordic cooperation

- Oppland County Municipality will be an active participant in measures of cooperation in the Nordic Sea and Baltic Sea regions designed to promote stability and safety in this part of the world.
- The agreements with Valmiera county in Latvia and Kronoberg in Sweden will be further developed.

European networks

- Oppland County Municipality will be an active member of Assembly of European Regions (AER), Baltic Sea States Subregional Cooperation (BSSSC) and Euromontana, and use these organisations to exchange experiences and information, as well as influence the policymaking within areas that are important to Oppland.
- Oppland County Municipality aims at being represented on the boards of the international member organisations and will work actively to obtain these positions.

Cooperation with the world outside Europe

- Oppland County Municipality aims at starting cooperation projects with partners in Namibia. This will be done in cooperation with the Norwegian Namibia Association and Hedmark County Municipality.
- Oppland County Municipality will look into the possibility of starting projects in China, in cooperation with the local business sector and Gjøvik University College.

Norwegian interaction in international relations

- Oppland County Municipality will contribute to the municipalities' international work by providing information, competence, support and access to networks.
- Oppland County Municipality will be an active participant in the Eastern Norwegian County Network.
- Oppland County Municipality will be an active co-owner of the Oslo Region European Office.
- Oppland County Municipality will cooperate with other institutions and organisations in Oppland, as well as Hedmark County Municipality, to exchange competence, experiences, contacts and networks.

International competence and knowledge

- Politicians and employees in Oppland County Municipality will increase their competence in culture and cultural differences, languages, network building, etc.
- County Municipality employees will increase their competence with regard to programmes, projects and application procedures – a competence that will also be used to assist the municipalities in their internationalisation efforts.
- Oppland County Municipality will recruit employees with good language skills.
- Oppland County Municipality will actively spread information about internationalisation.
- The County Municipality's international web pages will contain updated and relevant information in Norwegian and English.

Target groups

Oppland County Municipality has defined three main target groups for its international work:

- Youth
- Municipalities
- Business sector

Oppland's youth is the key to the county's successful future. It is important to ensure that young people get international experience and competence. The municipalities in Oppland are facing great demographic challenges (decrease in the number of inhabitants, an aging population and difficulties in recruiting staff). International activities contribute significantly to solving these problems. The business sector faces tougher competition in an international market and has to increase the focus on the impact of globalisation.

- Oppland County Municipality will give young people the possibility to gain international experience.

- The Youth County Council will participate actively in international youth networks.
- The upper secondary schools will give pupils the possibility of participating in exchange programmes and agreements.
- Oppland County Municipality will assist the university colleges in Oppland in attracting more international students by awarding scholarships.
- Oppland County Municipality will contribute to lowering the municipalities' threshold for participating in international work.
- The County Municipality and the municipalities will have a special focus on the six regional profiles¹⁶ in an international perspective.
- In cooperation with Innovation Norway and local business associations, Oppland County Municipality will use the access to information, competence and networks to stimulate internationalisation measures in the business sector and the industry.

Aims within the different policy areas

Cross-disciplinary aims

- Internationalisation will be an integrated part of regional development policies and processes.
- New measures for information dissemination and competence building will be implemented.
- Close cooperation among municipalities, the business sector, schools and R&D institutions in Oppland will be developed.
- Oppland County Municipality will cooperate closely with the Eastern Norwegian County Network, other county municipalities and central authorities to ensure efficient interaction in matters of common interest.
- Oppland County Municipality will follow up on the possibilities provided by being member of the Oslo Region European Office.
- Oppland County Municipality will participate in Interreg and other European programmes.
- Oppland County Municipality will make full use of the potential that memberships in international organisations represent.
- Oppland County Municipality will continuously evaluate international trends and developments and their consequences for the county and its international commitments.

Competence

- Upper secondary education in Oppland will contribute to making young people prepared for an international education and labour market. Pupils and apprentices will have opportunities to develop international competence by participating in exchanges, e.g. through the International Service Office for apprentices.
- There will be an increased focus on multicultural understanding and improved language skills.
- More international students should be encouraged to choose the university colleges in Oppland as study destinations. Oppland County Municipality will contribute to this by awarding scholarships to incoming students.
- The county library will have an increased focus on being an arena for lifelong learning, in cooperation with the municipal libraries, with international projects as an integrated part.

Innovation

- Innovation and profitability in the business sector will be increased through international interaction. The research centres in Oppland will be strengthened through international cooperation, and Oppland County Municipality will contribute to a closer interaction between enterprises, municipalities, research institutes and educational institutions, both on a regional, national and international level.

¹⁶ The municipalities in Oppland are divided in six regions, and each region has defined a prioritised field; Hadeland: Bioenergy; Gjøvik: Industry and high technology; Valdres: Develop Valdres as a brand; Lillehammer; Experience-based businesses and education within film/media and other cultural expressions, sports and tourism; Midt-Gudbrandsdal: culture based business development connected to the Peer Gynt festival, Dale Gudbrands gard and Ringebu prestegard; Nord-Gudbrandsdal; National parks.

- International projects will enhance and strengthen the efforts within industry, tourism, bioenergy, culture and information security. There will be an increased use of programmes through Innovation Norway and participation in Interreg. Small and medium enterprises in Oppland will have a stronger international focus in competence development and network cooperation.
- Oppland County Municipality will contribute to the development of a university in the inland region, in cooperation with the university colleges and Hedmark County Municipality. Participation in international programmes will be a key to success.
- Oppland will be among the most visited counties in the country, and international marketing and profiling will contribute to reaching this goal.
- Oppland County Municipality will support projects that aim at making Oppland an attractive place to live and work. Oppland County Municipality will cooperate with partners that will market the regions in Oppland internationally with the aim of increasing the population and encouraging the establishment of businesses. Oppland County Municipality will collect experiences from other regions with similar challenges.

Culture, environment and health

- Nature and the environment will be used in a sustainable perspective, and participation at international arenas will contribute to promoting this perspective.
- Oppland will have a varied cultural life with a distinct international dimension that will provide added value as well as a better foundation for developing business connected to culture.
- Public health work will partly be based on international experiences and best practice, with an emphasis on the diet, activities and habits of children and youth.
- Efforts to reduce emissions of climate gases will be seen in the context of international aims and participation in European networks.

Transport

- The emission of climate gasses through road traffic will be reduced by 20 % by the year 2020.
- There will be an increased focus on alternative fuels. 10 % of used fuel will be environment friendly by the year 2010.
- Measures to improve traffic safety will be implemented. Collecting international experiences and best practice will be a part of this work.
- International experiences and best practice will contribute to better planning, organisation and more efficient solutions for public transport.
- Cooperation between the fields of transport and tourism will be strengthened. Public transport will be made more tourism friendly.
- Oppland County Municipality will work actively to develop important transport corridors in an international perspective.

Area planning

- International cooperation will be actively used in area development and planning aimed at attracting more inhabitants, in particular young people.
- Oppland County Municipality will have planning and administration models that secure sustainability in the use of natural and cultural heritage for business purposes. The development of these models will be based on international experiences and participation in international projects and programmes.

Working methods and resources

- Internationalisation will be an integral part of all activities in Oppland County Municipality, and international measures will be included in all policy areas. All departments must allocate resources for international work.
- International engagements will be actively used to enhance the County Municipality's legitimacy and attractiveness as a partner.
- Oppland County Municipality will have an international department with sufficient resources to fulfil the County Municipality's international ambitions.

7. Vedlegg

A: Kort beskrivelse av de internasjonale organisasjonene OFK er med i

AER – Assembly of European Regions

AER er en uavhengig organisasjon med mer enn 250 medlemmer fra over 30 land i Europa, både i og utenfor EU. AER jobber for regionens rolle i Europa og dens mål er:

- å fremme regionalt demokrati og nærhet
- å fremme den politiske rollen til europeiske regioner
- å støtte regionene i prosessen med EUs utvidelse og globalisering
- å utvikle interregionalt samarbeid til beste for innbyggerne

Organisasjonen er delt inn i fire komiteer og Oppland deltar i komité C - Regional policies, Territorial planning, Infrastructures, Environment, Tourism Committee.

Webside: <http://www.aer.eu/>

BSSSC – Baltic Sea States Subregional Cooperation

BSSSC er et politisk nettverk av og med regioner rundt Østersjøen som på ulike måter arbeider for utvikling og innovasjon i dette geografiske området.

BSSSC sine hovedmålsettinger:

- Continue to promote the interests of BSR sub-regions towards national authorities, EU institutions and others – in close cooperation with other BSR organisations and interest groups.
- Further develop BSSSC to an important organisation for Subregional interests in BSR.
- Strengthen cooperation with Russian subregions in BSR
- Continue and develop the participation of young people in BSSSC work and act as a platform for youth cooperation on a subregional level in the BSR.

Webside: <http://www.bsssc.com/>

Euromontana

Euromontana er en interesseorganisasjon for europeiske fjellregioner som jobber for å fremme utvikling av disse regionene gjennom samarbeid. Den favner regionale og nasjonale fjellorganisasjoner og myndigheter over hele Europa, inkludert lokale og regionale myndigheter, landbruks- og miljøorganisasjoner, skogeierforeninger og forskningsinstitusjoner.

Euromontanas oppdrag er å fremme levende fjellområder, bærekraftig utvikling og høy livskvalitet i fjellområdene.

Webside: <http://www.euromontana.org/>

B: Forkortelser

AER	Assembly of European Regions
AFS	American Field Service
BSR	Baltic Sea Region
BSSSC	Baltic Sea States Subregional Cooperation
EEA	European Economic Area
EU	Den europeiske union
EØS	Europeisk økonomisk samarbeidsområde
FoU	Forskning og utvikling
FN	De forente nasjoner
KRD	Kommunal- og regionaldepartementet
KS	Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NIBR	Norsk institutt for by- og regionforskning
NHO	Næringslivets hovedorganisasjon
OFK	Oppland fylkeskommune
ORE	Osloregionens Europakontor
RHP	Regionalt handlingsprogram
SMB	Små og mellomstore bedrifter
WTO	World Trade Organization